

Das Latweefchu draugs.

1844. 10. August.

32^{tra} lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pehterburges. 29tā Juhli augsti zeenigs Keisers pats irr islaidis schohs rakstus: »Mehs no Deewa scheplastibas, Nikolai tas pirmajs, wiffas Kreewu walstibas Keisers un patwaldineeks u. t. j. pr. pasluddinajam wiffem saweem ustizameem appakschneekem tā: Deewam pehz sawa nesiedibbinajama prahta irr patizis muhsu tehwa sirdi ar leelahm behdahm pahrmeklehr. Muhsu tohti mihtora meita, ta leelwirstenes gaspascha Alekandra Nikolajewna, ta printscha Fridrikka no Hessen-Kassel's laulahs draugs, ilgi ar grehtu kruschu-sehrgu wahrgufees, 29tā Juhli nelaiķā nahje neddelās ar weenu prinzi, kas swehtā kristibā dabbuja to wahrdū Wilhelm un was stundas pehz dšimschanas nomitre. Drihs pehz tam arri muhsu mihta meita oismigge. Meh's, lai muhsu sirds sahpes gan leelas, tatschu ar pasermibu ta Debbes-tehwa ne ismannijamam prahtom padohdamees, un ne schaubijamees zerrejoh, ka wiffi muhsu ustizami appakschneeki, kas wehl ne fenu tik sirs-nigi mums lihds preezajahs, kad schi muhsu mihta meita apprezzejahs, taggad arri ar mums kohpā behdasees un to Wissuauhtaku luhgs, ka tas wiinnas lehnai un dahrgoi dwehselei dohtu sawu meeru tur, to taisnu muhschigōs dšiwolkōs.« — Scheem raksteem Keisers pats sawu wahrdū rakstijis appakschā: »Nikolai.« — 4tā August deenā leelwirstene ar leelu gohdu tikke paglabbota Pehterburges zikkadelles basnijā, fur jau no Petera ta pirma laikeem wiffi Kreewu Keiseri un wiinnu behrui guldinasi. — Leelwirstenes laulahs draugs, tas Wahj' prinzis Fridriks, deewabihjiqā prahtā gribbedams eeksch Pehterburges par sawa drauga peemianu kaut kahdu labbu un Deewam patihlamu flohlu. woi zittu nammu preeksch bahrinneem jeb nabbageem ustaifir, irr luhdšis Keiseru, wjannam doht brihw, tik dauds naudas, zil leelwirstenes puhts isness, preeksch tohdu nammu pee sawadas teefas nolifr. Un Keisers, preezadamees pah sawa inohra mihtliqū prahtu, wiinnam arri dewis to brihw.

15tā Juhli augsti zeenigs Keisers pats irr islaidis schohs rakstus: »Mehs no Deewa scheplastibas Nikolai Pawlowitsch, wiffas Kreewu walstibas Keisers un patwaldineeks u. t. j. pr. pasluddinajam wiffem saweem ustizameem appakschneekem tā: Kad meh's jau zaur saweem raksteem no 1mas August 1834tā gaddā effam pawehlejuschī, ka nekrubschus ne no wiffas walstibas us reis, bet pa dollahm buhs neme, tad meh's nu taggad pawehlam, schinni gaddā peektu reisi nekrubschus neme pa dalsahm pehz kahrtas eeksch teem gubbermentem walstibas waklara puffe, un prohti:

peh; ta, zil wihru taggad pee semmes un juhras farraspehka trubkft, un peh; tabs nu pat lshds ar scheem raksteem walddidamai senahca-teesai, peesubtitas pawehleschanas, kas plaschali isteiz, peez wihrus no trubkstohtsch nemt. « Scheem raksteem, kas tai minnetâ deenâ Keisera dahrsa-pilli eeksch Zarskoje = Selo islaisti, Keisers pats fawu wahrdu rakstijis appakfchâ.

Warram gan preezatees, redsoht, ka tee semneeki Kregwu semmè taggad ar fatru gaddu jo wairak us to dohdahs, tohs tif tohti derrigus kartuppetus audseht. Preeksch mas gaddem wiawi wehl driht ne fo pah; scheem augteem ne sin; naja un eeksch dauds walstim arri eefahkumâ, kad waldischana, ar ween schesligi gah; dadama pah; to, kas wisseem nah; par labbu winneem gribbeja eerahdih; un win; nus flubbinah; schohs jaunus augtus audseht, turrejahs pretti, fazzidami: winnu reh;wu tehwi jau bes; teem istikkusch; — Bet ka nu tur zittadi eer, to flaidri apleezina tee sawadi raksti, fo augsti zeenigs Keisers ne fenn islaidis, un ar furreem winsch pawehlejis, diwdesmidiwus semneekus no dascheem gubbermenteem, zittus ar selta, zittus ar sudraba gohda-sihmeem, pee kruhts neffamah; un ar teem wirsraksteem: » par to, ka dewahs us derrigah; leetah;!« apdahwinah; par to, ka wiawi tikfusch; un ar labbu laimi taggad us saweem laukeem kartuppetus audse. Warram gan zerreht, ka arri us preekschu tee semneeki, kad dabhuhs sinnah;ta, ka pats augsti zeenigs Keisers tahdas leetas schesligi nemm wehrâ un tohs tikfuschus strahdneekus apdahwina, ar ween labprah;ta un no firds paklausih;ts, kad winneem tahdas derrigas mah;zibas un pawehleschanas dohd, kas tok arween tif winneem pascheem par labbu nah;. (G. E.)

Weens Kreewu semneeks, Wologdaes gubbermentè, wahrda Stepan Tschebikfin, kas jaunâs deenâs bija eemah;zijses lassih;ta, rakstih;ta un reh;kinah;ta un turklah;ta arri Deewu bihtees, peh; usnehmah;ts wissadu andeleschanu ar labbiibu, linneem u. t. j. pr. Kad winsch turklah;ta allasch tikfusch; un gohdigi publejah;ts, tad driht wiffi zilwek; win; nu sah;ze zeenih;ta un winnam pakautees, un ta winsch arri few labbu teesu naudas, ir baggatibu nopelnija. Ar schah;tm sawah;tm mantah;tm winsch beidsoht gah;je atpakka;ta us to zeemu Islinski, fur winsch peedsimmis, un fur winsch saweem nabbaga darba; beedreem daschu scheslastibu parah;dija un dauds zilwekus no trubkuma isglah;be. Taggad winsch ar waldischanas sinnu blakkam pee zeema basnijas irr plaschu, sinukku nammu usbuhwejis, un tē pat skohlu eetaisijis, fur semneeku behrni dabbu mah;zibu eeksch wissah;tm sinnah;tm un gudribah;tm, kas ween wajjaga un derr, un prohti, ka winsch pats irr fazzijis, tapeh;ts, lai ne paleekoht eeksch tumfibas un negudribas, bet lai labbi mah;jah;ts, to winneem no Deewa dahwinatu prah;tu fanemt, ta dshwoht un turretees, ka labbeem ustizameem appakfchneekem penah;fah;ts, un zaur to palift par laimigeem uq turrigeem zilwekeem, kah;ds es ar Deewa palih;gu esmu palizjis. « Bet tam winsch wehl zittu leelu pulku naudas nolizjis pee teesas, lai no schah;ts naudas augteem jeb rentrem ta part schah;ts skohlas skohlmeistereem dohd lohni, ka arri skohlas-nammu usturr un dascham bah;rinam, kam naw tehwa ned; mah;tes, pasneeds ma;si. — Augsti zeenigs Keisers, kam ministers to dewe sinnah;ta, irr schim gohda wihtam leelu sudraba gohdu-sihmi dahwinajis, furreai tas wirsrakstis: » par to, ka dewahs us derrigah;tm leetah;tm!« un kas pee raibas lintes ap kaklu neh;fama. Schi Keisera scheslastibas sih;me augsti gohdina to wihru, kamehr wehl buhs dshws, bet

winna darbs wehl ilgaki dšihwohs pah'r winnu, un kad wiasch pats jau fenn buhs ais, gahjis no schahs pafaulas, tad wehl tam gohda = wihram Stepan Tschebikln no firds pateiks wiffi tee laudis, kas zaur winnu, zaur to eeksch winna' foblas dabbutu mah, zibu tikke isglahtci is tabs tumšibas un negudribas, un palikkufchi par labbeem, derrigeem, laimigem zilwekeem. — Raut jel tas buhtu dauds zilwekeem par preeksch, sihmi, ka arri paschi fawās jaunās deenās tikufchi mahzitohs, un tad, zik spehdami, peepalhdsetu, ka arri tee nabbagi weeglaki un ar preeku lkwhtu pee mahzibas. Deems dohs sawu debbes = fwehtibu us to!

(B. E.)

Is Rihges. Kod nu willas = turgus no 20tas lihds 22tru Zuhli tē jau irr noturrehts, tad mums nahkajs stahstih, kà ar to irr bijis. Pa wiffam gan bija faweddufchi — ja arri tohs pulkus ffaira lihds, kas winn' puff' Daugawas, faplehtsta tilta deht bija uskrauti — lihds 8000 puhdus jeb 800 bitkawus willu. Bet arri no dauds zittahm mallahm tee wefumi ar willahm fcho reis' to flitru zektu un pastahwiga leetus deht ne warreja paschà laikà atnahkt, un tadeht ne zik taht no pilsehtas apstahjahs. Is Widsemmes gan lihds 4700, is Kursemmes lihds 1400 un is Wllnaes, Mohilewes, Pultawes un zitteem gubbermenteem lihds 200 puhdus bija faweddufchi. Accaddahs tik dauds pirzeju, ka jau ohtrà deenà driht wifs bija pahrdohs, un ka arri us weetas nopirke, ko tik wehl pamasitim peewedde. Mafkaja par smalkahm willahm 27 lihds 33 rubtus f. par puhdu, par pufflihdsmalkahm 24 lihds 26 rubtus f., par parupjahm 19 lihds 23 rubtus f. un par prostahm 12 lihds 18 rubtus f. Preeksch tahdeem tshuppeem turgus pa wiffam bija flitrs, kas woi nelahgi bija masgati, woi palikkufchi flapji, zaur to eekahrsufchi un tà ir pa weetahm isdeggufchi. Zittus tshuppus sinnams tadeht labpraht ne gribbeja pirkt, ka tee bija eepakketi eeksch pakulaineem, spurraineem maifeem, un ar tahdeem pascheem rupjeem deegeem fashnohreti. Par dauds tshuppeem mafkaja tik pat dauds, kà pehrnajà gaddà, bet kahdt atraddahs, kas labbi bija masgati, un ar sinnu eepakketi un atwesti, par teem mafkaja labpraht 10 kapeikus us katru rubli wairak. Warram gan fazzih, ja rehkina weenu zaur ohtru, ka fcho gaddu gan tik pat labbi irr mafsahts, kà pehrnajà gaddà; bet kad to apdohma, ka fchi gadda willas bija flitkaki masgatas, ne kà preekschajds gaddòs — kautgan arri schinni gaddà Kursemmes willas labbaki bija masgatas un ar wairak sinnu eepakketas un atwestas, ne kà zittas, — tad gan warram teikt, ka tē fcho gadd' tee seminturri, kas aitas turr, ja maf, tok 10 kapeikus us katru rubli wairak irr eemantofufchi, ne kà pehrnajà gaddà, un ka pee mums tadeht turgus tik pat labbi zehlees, kà Wahjsemme un zittas semmes, kur, sinnams, willas ar dauds wairak sinnas masga. Tahs labbakas sortes nopirke muhsu gubbermentu fabriklu-kungi; bija gan arri 2 Eprantfchu fabrikanti atnahkufchi, kas pehz wiffmalkakahm merino-willahm praffija, bet tik 400 puhdus tē accadde.

Is Kursemmes. Sahje ne fenn kahda muischà jauns kungs lihds ar sawu aumeisteri meschà, tur mahzitees ar bliffi pehz mehrtka schaut. Jauns kungs jau apstahjahs mehrtka preekschà un peeleek biffi pee waiga, tad aumeisteris, redsedams, ka semneeka feewa mehrtkam gribb garram eer, jaunektam peefauj, lai fargahs, ka ne schauj. Schis, istrubzees, nonemm biffi no waiga un peegeeschahs aumeisteram,

bet par nelaimi ar swahrkeem aisteef gaili, bisse sprahgst un lohde aumeisteram skreen
zaur mugguru un winsch nohst us weetas.

Is Marwaes pilssehtas. Ne zil tabl no turrenes us muischu bija wezs
leelskungs wakkara no jaks nahjis mahjas. Tsaisjahs bissei lahdi ju mu is-
wilkt, bet wehl papreeksch darbojahs gaitam preekscha degla zepuriti noemt. Par
nelaimi deglis wiina pirktu starpâ eedeggahs, bisse sprahgst, lohde schaujahs zaur
diwahm leelahm istabahm un trahpe paschu wezzu leelmahci, kas tur pee galda sehdeja,
bet us weetas sawu garru islaide.

Is Warschawas. Tur tee pluhdi wissapfahrt leelu leelu stahdi un ne-
laimi padarrisuschji. La leela Weiskela-uppe, pee kurras Warschawa stahw, irr tik
tohri pahrpulhduse, zil wehl ne kad. Wissi sehjumi tur apfahrt irr isnihjinati, wissi
schkubni ispohtiri, wissi gannami pulki nosihjinati, un eeksch paschas pilssehtas, fe-
wischli tannis mallas, fur wisswairak nabbagi dsihwo, irr nekaitamas nelaimes no-
tikfuschas. Laudis, tik ar mohkahm isglahbuschees no slihschanas, taggad pa fim-
teem fliht apfahrt, ne sinnadami, fur palikt un no ka usturretees; jo wiinneem wairs
nedf pajumta, nedf drehbju, nedf maifes. Ne weens zilweks, ir ne tee wissgudtaki,
ne warr saprast, no ka tik ahtri uhdens warreja augt un pluhdi us weetas us-
nahkt. Ustowpadsmit pehdas uhdens pascha pirma deena bija audsis; ta bija 14ta
Zuhli.

Is Wahjsemmes. Tur daschâs mallas, fewischli Schlesienu walsi, dauds
laudis gruntigi wehl naw apdohmajuschji, zil noschebloyams zittu grehjineeku,
preekscha tahds slinneeks, woi tahds leels grehjineeks irr, kas pars
few gallu tsaisjis. Kaur gan ne sinnadami, woi wiinneem pascheem ne arri lih-
dsigs karsonis us preekschu uskritihs, jeb wiinu grehki tik maktigi wehl augs, tatschu
jau eedrihtahs teesu spreest pahr tahdu, un to atihc par kaunu, ap wiina lihki dar-
botees. La pehz ne labprahc ne palauj ka tahdu us wiinu kapsehtahm paglabba, un
ir kappu razgeji leedsahs preeksch tahdu israkt kappu. — Apnehmahs tadeht ne fenti
tanni pilssehtâ Kirchberg, Schlesienerde, zitti kristigi birgeri, pee teem nemahjiteem
laudim tahdas leekas dohmas isdeldeht, un scheem rahdiht, ka katram kristigam zil-
wekam pehz pascha Jesus mahjibahm wairak nahkotes, to balli sawa pascha agzi
redseht, ne ka lepnâ prahrâ zittu grehjineeku fohdiht. Bija nabbaga wehwera-jellis
karsta gullâ few nonahwejis, bet ne weens no wiina darba beedreem, nedf no wiina
raddeem usnehmahs wiina lihki paglabbaht. Us reis fanahje labs pulks itt gohdigu
birgeru un ir teefas fungi, paschi us saweem plezgeem aisneffe lihki un eelaide koppâ;
— un pilssehtneekem bija dauds ko dohmahr un sawas galwinas fractiht. Warr
buht, ka schi mahjiba derrehs.

(31mai un 32tra i lappaj pawaddons no weffala bohgena, fur atrohdaht I. Tahs jau-
nas sinnas, ka ar ewangeliuma mahjischanu taggad eet pee teem Kaffereem, deenaswidduš
Abfrika, ap Ztemba zeemu, ohtra nodakta. II. Dhtrajs sinnepa graudinsch. III. Triht jau-
nas jautaschanas.)

Lihd 9. August pee Rihges irr atnahkuschji 1023 kuggi un aisbraukuschji 900.

Wrihw drikkcht. No Widssemes General-gubbernementes pusses: Dr. C. E. Napierofy.

Latweeschu drauga

p a w a d d o n s

pee № 31 un 32.

3. un 10. August 1844.

J a u n a s s i n n a s

pahr to,

kà taggad ar ewangeliuma mahzifchanu eet paganu semmès.

I. Kà ar to eet pee teem Kaffereem, Deenas-widdus Afrikà,
ap Itemba zeemu.

Obtra nodalka.

Mahzitajs wehl raksta tà: 5tã Merz 1843. Schodeen mehs atkal eefahjam Deewa wahrduß fluddinacht tanni platschã, kas G a s e l a m peederr, un kur mehs jau ilgu laiku tapehÿ ne effam bijufchi, ka tur peeklahjiga weeta naw; un man arri stundas laika waijaga, turp kluhr, ja es knaschi jahju, un tẽpat man jau iknofwehtdeenã trihs reises basniÿa irr ja-turr, kas jau deesgan laika un spehka maksa; ir G a s e l a tik ne karrã reise pats tẽ atnahk, un nemm arri brihscham leelu pulku zilweku lihds; tà ka us winna pascha plazzi Deewa wahrdi ihsten tik par winna feewahm un behrneem irr ja-turr. Mums gan ar ween prahã bijis, tur arri weenu basniÿu usbuhrweht, bet lihds schim jau mahjãs mums pilns darbs bijis, un nahkofchos gaddõs tẽ laikam darbi wehl ees wairumã, ja mehs wissu ar sinnu gribbam eetaifcht. G a s e l a man gan ikreis weenu no saweem nammeem eedohd, kad es tur basniÿu gribb turreht; bet brihscham tur telfch stahw pee-feets, zittu reisi nahk laudis, peenu eeleet sawõs ahdas, maisõs, kamehr es spreddikk fokku; zittu reis winneem tur gaisß pahrdseßirs, fakure' tapehÿ ugguni, no ka tik leeli duhmi zekahs, ka man gruhti nahkahs, dwaschu wilkt. Bet tok us tahdu wihsßi jau ar ween labbaki, ne kã paschã laukã, spreddiki fazzihÿ; zaur ko es few jau tahß wissbree-smigakas galwas-fahpes esmu eemantojis.

12tã Merz. Kad schodeen pehÿ pabeigteem Deewa wahrdeem draudse taifijahß us mahjahm eet, tad G a s e l a pawehleja laudim, lai paleekoht fehshoht, un ar kusti-natu firbi winnus waijaja, kã tad tas nahkoht, ka ollasch tik mas kauschu effoht basniÿã? Winsch weens pats atnahkoht, bet winna pascha laudis ne. Un nu winsch karru fewischkẽ waijaja: Kur irr t a w i dehli? Un tu, kur irr t a w a s feewas un behrni? u. t. j. pr. Ak kã nu tee eefahÿe waideht un fuhdseht. Weens aisrunnajaß tà, ohÿrs atkal zittadi. Bet winsch itt labbi pratte, teem wissas isruunas no-greest. Mehs arri pee schahm winna pamahzifchanahm deesgan warrejam manniht, ka winnam firde wehl ihsten' naw atmihkstinata; bet arri daschi labbi, jauki wahrdi no winna muttes atskanneja. Tã winsch arri ween reis fazzija: Zik mas mehs lungt effam? Kas irr muhsu waldifchana? Deews weens pats irr Kungs un kehnißsch eeffsch pateefibas. Winnam lai mehs kalpojã! — Kaut jel Deewa garß winnam

dohtu weenteefigu firði, ka winsch arri pee wissa, ko tē fazzijis, ne mekletu sawu pafchu, bet ta Kunga gohdu. Tad winnam gan labbi isdohtohs. Tas mass pulzinsch tizzigu, kas mums tē, irr sohti pahr winnu preezajeēs. Winni fazzija: »Kafferi al-lasch falkohr, muhsu wirtsneeki mas behdajoteēs pahr Deewa wahrdeem; bet nu mehš tok weenu redsam, kas darra zittadi.«

19tā Merz. Kad es schodeen uf Gasela zeemu jahju, tad man tas leetusstai sitajs Anzis stohstija, ka nu patt tē twumā jauneklis effohr nomirris zaur to, ka winnam preeksch trim deenahmzitti, ar winnu strihdedami, galwu fittuschy pufchu. Winsch ar scheem nakri danzojis, pehz tee sawā starpā bija fanihdejufcheēs, zirs zittu lammajuschi, un tad beidsohr fittuschy un ar schēhpehm duhruschy. Tee leelaki kahweji bija laudis, kas weenam wihram peederreja, kam wahrds Umkojana, un kas pascham kēhninam bija rahs-kungs. Ar scho wihru fastappe drihs pehz tam muhsu draugs Gasela, kam turpretti tas nokauts jauneklis peederreja. Abbi, firđigi wihri buhdami, un pahr to farunnadameēs, drihs sahze kildeteēs un beidsohr Gasela ar sawu speeki rahs-kungam eezirte. — Lai nu gan muhsu draugam pee schahs leetas ta masaka waina bija; jo ohers, kaut gan tikkai prosts, melns wihrs buhdams, winnam pafreeksch gribbeja uskrist, kamehr winsch patš tok no kēhninu fuggas irr, un tahdeem tur jau arween brihw, tohs prostus laudis fitt; tatschu winsch zaur to jau drihs sawu walši un ir sawu dšihwibu buhtu paspehlejis; jo kēhninsch bija palizzis tohti dusmigs, dsirdejis, ka weenu no winna rahs-kungeem bija fittis; un arri bes tam winnam jau wezs eenaidš prett Gasela irr firði. Bet scho reis wehl par laimi Eulenderi nahze starpā un winnus apmeeringaja; un tā schi sturme wehl pahrgahje bes ffahdes. Tok pahr wissu to laiku mums daschadi kawekli un daschas behdas zaur to bija.

Taggad mehš tē pee debbes zeraugam spohschu astes-swaigsni, kas mums pirmu reiti 21mā Merz parahdijahs, lai nu gan zitti zilweki, kam labbakas aggis, to pahri deenas agraki dabbuja redseht. Kafferi, kas teiz, muhscham tahdu swaigsni wehl ne effam redsejuschy, (warr buht, ka tee to atkal aismirfuschy) sahze gauschi pahr to bailoteēs. Nu winni wissi nahk pee mums, praffir, uf ko tad tahda debbes-sihme sihmejoht. »Tee balti zilweki tahdas leetas mums gan warrehs fazzih!“ Tahdus wahrds dandress pee winneem dsird. Tā winni zerre pee mums wissas gudribas arrast, un allasch no mums isluhds padohmu un sinnu; un kad nu dabbu dsirdseht, ka mehš pahr to swaigsni ne sinnam fazzih ne ko zittu, ne ka schohs wahrds: Deews winnu jau tahdu ar esti raddijis, tad winni apmeeringahs. Bet tas taunajs, kas wehl ar ween pahr scheem elku-tizzigeem laudim walda, irr arri scho reis meklejis winnus uf nelahga jekkeem west; jo winnu burwju-dokteri winneem pahr to aslitu swaigsni irr mahzjuschy tā: ta ffaidri sihmejoht uf to, ka weena leela gaspacha winn' puff jubreas diwus behrus dsemdejufe: weenu baltu un ohtru tik patt melnu, kā tee Kafferi; bet ka lai nu schee abbi behrni warretu usaugt, tad nu nahfoteēs wissus zittus behrus atschkirt no fruchtim un tik ar uhdeni dsirdinahrt; jo ja tā ne darritu, tad leela nelaimē pahr scho semmi nahktu. Un teiz, effohr zitti teescham tik dumji un negansi biuschy, pehz burwju-dokteru pawehleschanahm darriht.

22tā April. Lai paschā brihdi, kad coisijameēs, fwehtu meelastu turreht, —

un to meh's tē tapeh's labpraht waffarōs turram, fa ap scho laifu tē wifs irr flufs, — tad atnahze G a s e l a ar leelu pulku lauschu us plazzi, un mums ahtrumā waijadseja gahdahr, fa wunsch tē wehl preeksch nakts dabbutu weetas. Uf kà mums gauſchi bija schehl, fa tahdas laizigas leetas schinni reisē to swehtu darbu aiskaweja. Wirsch, bijis aisreisojis pee teem laudim, fo nosauz Tambukki, nō teem sawu wahju meitas-behrnu atwest, tur bija dabjuis sinnahr, fa tee zitti wirtsneeki ar spehku winnam grīb-boht usnahre, un tadeht ahtrumā bija steidsees nahre atpakkat. Meh's winnu gan gauſchi noschehlojam, jo nabbaga wihrs sawā paschā semmē ne warr drohschs buht, kamehr meh's sweſchineeki tē warram deesgan meerigi dsihwoht.

21mā April-deenā tē atnahze muhsu jauns ammata-brahlis Schmitt un winna gaspascha; brahlis Voffelt preeksch pahri deenahm bija aigahjis us Behtelzeemu, tur eesahr darbotees, atkal jaunu nammu eetaisihre preeksch weenu no muhsu tizzibas mahzitajeem.

30rā April. Kad es schodeen nahze us G a s e l a plazzi, tur kà jau eerasts basnizu turreht, tad atraddu, fa wiffa plazze bija tufschā; jo G a s e l a pats ne bija mahjās, un wiffas winna seewas un behrni bija aisbehguschī, dsirdejuschi, fa diwi zitti wirtsneeki kaiminōs weens prett ohrtru effoht gahjuschi karrā, un nu ne weens zilweks ne warroht sinnahr, woi karsch ne arri mestohs schinni mallā. Kur tā noteek, tur, sinnams, mahzitajs spreddikt ne warr fazzihre.

2rā Zuhni. Da wiffu aigahjuschu mehnefi mums bija leelas behdas, zaur to, fa Schmitta gaspascha gruhtrā flimmibā gulleja. Ween' reis winna jau nahwei tif tuwu bija, fa mums wiffseem fazzija: »ar Deewu!« — Bet tas Kungs irr bijis schehliqaks, ne kà warrejam zerreht; tā fa meh's schodeen atkal wiffi kohpā to swehtu meelastu warrejam turreht, un winnam tā lihds ar sawu paldeews par muhsu un par wiffu zilweku dwehſelu isglahbschanu un pestischanu, arri gohdu un flaweschānu arnest par to, fa wirsch scho muhsu kristigu mahfi irr glahbis un atspirdsinajis. Leescham, winna schehlastiba irr tohti leela!

18rā Zuhni. Kad es schodeen us G a s e l a zeemu nahzu, tad tur leelu pulku lauschu atraddu. Kadeht schee tē fakhrehjuschi, to tuhliu jums stahstisim. Bija weens no Kafferu wirtsneekeem, wahrda T o l a, eemettees to Wahj'— un Calendeer zeemā un tur tif dauds sadstis, fa pats Calendeer gubernaters prett winnu zehlahs un winnam wiffus lohpus, zil ween pee winna atradde, lifke noneimt, grībbedams faweem ap laupiteem nabbaga appakschneekeem tohs isdallihre, un tā, zil spehjoht, flahdi atlihdsinahr. Bet saglis arri labbu teefu sawu lohpu jau bija dsinnis us muhsu mallu; tapeh's gubernaters G a s e l a m bija uswehlejis, lai schis ar faweem laudim tohs lohpus fawemm un isdohd. Uf tahdu wihs tad schis pulks zilweku tē bija fakhrehjis; jo, kà jau daudsreis schinni mallā noteek, kad kahda manta irr nosagta, ifkats nahre, sohla palihdsieht, saglam tahs mantas noneimt, zerredams arri preeksch few tur fo eemantohre. Ka es nu tahdā brihdi atnahzu un winnus aizinaju, Deewa wahrduš klauffre, tas winneem gan mas patikke. Arri G a s e l a m pascham galwina bija pilna ar teem lohpeem, fo wirsch sagteem bija nonehmis un fo arri nu patt bija pahrluhsojis. Bet es winnam tatschu usstahweju, lai pats sasauktu sawus laudis. »Schodeen

mums naw wakkas, Deemu luhgt, ta zitti winnam liffe atfazzibt. »Schodeen mums pahre zittahm leetahm ja=farunnajahs.« — Es teizu Gaselam: »ja schie ne gribbocht nahkt, eenahz' tik pats istabâ ar sawahm seewahm un behrneem. Gan arri jau zitti tew pakkat nahks.« Un teescham! atnahze labs pulzinsch, kam es nu pahre schahs fwehtdeenas ewangeliumu no ta baqqata wihra tahdu spreddiki pasluddinaju, kahdu winni wehl ne muhscham ne buhs dsirdejusch; jo scho reis' manni klauftaji wiffwairak bija no tahdeem Kaffereem, kas pa wiffam wehl meschâ, toht no wiffem kristigeem mahzitajeem, dsihwo. Deewa raksti paschi schodeen man itt labbi palihdseja, winneem debbesi un elli skaidri preeksch azzim list, lai nu paschi issteepu sawu rohku pee ka winneem patihk, un to es Kafferu starpâ laikam pahreleku beesî darru. Bet wof tad no tik leela pulka zihweku ne weens pats jeb daschi ne atrastohs, kam tahdi wahrdi pee firds eetu un, lai nu arri tik pehz gaddeem, labbus august nestu? Teescham! schie aught ne trubhs; jo ta Kunga wahrdeem wehl spehks naw suddis; un fo winsch sawu wahrdu fluddinatajeem irr fohlijis, tas arri pastahwehs muhschigi. Bet es turflacht gan warru fazzibt, ka, kad es tahdeem nemahziteem elku=tizzigeem laudim Deewa wahrdu nu pat esmu pasluddinajis jeb eesauzis, ka es tad arri gan faprohtu, kas tas irr, fo Zahnis, tas kristitajs, fakka pahre to sawzeja balfi tuknesi. Tatschu, tizzedams eeksch ta Deewa, kas Ahbraâmam ir no almineem behrnus spehj raddiht, es to darru ne kad ne bes zerribas un lihgsmitas.

Ztrâ Zuhli man bija leels preeks, atkal weenu wihru peenemt mahzibâ, kas gribb, lai winnu kristiju. Schis wihrs, wahrda Kwobongo, man jau preeksch gadda laika un wehl agrakt ta isfattrijahs, ka kluffibâ zerreju, winsch us preekschu kristigai tizzibai gan peegreeschotees. Un arri taggad dohmaju, ka winsch jau ilai muhsu tizzibu buhschoht atsinnis par pateefigu, bet tik no ta laika jo skaidrak pahreleznajees, kad winna brakta dehls mums peegreesahs un tikke peenemts mahzibâ. Pee winna es tad nu skaidri ar azzim dabbuju redseht, fo schahs fwehtdeenas ewangeliums mahza, ka gans tai pasudduschai aitinai eet pakkat, kamehr to atrohd; un ta es arri pee schahs paschas lihdsibas winneem tuhlin warreju parahdiht, ka schie ta Kunga wahrdi arri us winnu un us wiffem zitteem tizzigeem sihmejoht, un zil leelu schehlastibu Deews pee winneem un preeksch winneem jau effoht parahdiht. Bet tahdi kautini arri bes sawadas mahzibas un peeteikchanas jau to manna un sinn, ka Kristus us winneem dohmajis, stahstidams pahre to pasudduschu aitu un grassî, un zitureis arri tahs affaras, kas winneem nahk azzis, pahre to runnajoht, apleezina, zil dahraa winneem pestitaja schehlastiba irr, kas winnus meklejuse un isglahbuse. Winnu leezibas man desmit kahrt mihsak' irr, ne ka tee selta wahrdi un pateizibas, ar fo tee netizzigi Kafferi mums brissham peeglaudahs. Lai nu gan schie arri dauds labba zaur mums dabbu, un, ja ne pa wiffam akli, tok to gan reds, ka mehî tē winneem effam par fwehtibu; jo mehî teescham ne effam nahkschi, muhsu gohdu mekleht, bet ta Kunga gohdu, kas ar sawu affini muhs irr atpirzis, un lura taifnibas pasluddinacht mums nahkshs. — Man wehl tē ja-stahsta, ka mannam jaunam mahzektam smags mahjas krusis japaneff, tas winnu laikam arri pee to Kungu dsenn. Jo winna seewa irr ahprahâ. Jau buhs schetri gaddi, kad winna, sawu ohtru behrnu dsendejuse, pirmu reis ar scho stmu

mibu apfirge; bet to reis wiina atkal atfirge. Preeksch wairak kâ gadda laika, treschu behrnu dsemdejuse, wiina ohtru reis apfirge un nu wiinas wahjiba rahdahs nedseedejama buht. Wihs un tee zitti raddi gan arri dokterus irr atweddufchi, un zil ween spehdami publejuschees, wiinu glahbt, bet welti! Zaur to tad nu notizzis, ka wiini wiffi jo deenas jo wairak us muhsu spreddiki irr klausijufchi un nu iknoswehtdeenâ nahk basnizâ. Tâ arri wiina brahlis, kas tē labbâ qohdâ dshwo, un wehl zits wihs no wiinu faines jau us tohti labbu zellu. Kas ihiten' wiinus wehl aiskawe, ka ne jau noht preekschâ un kristigu tizzibu arri preeksch draudses apleezina, to ne sinnu. Es arri fargohs, to jau taggad no wiinneem praffiht, woi wiinneem kaut kâ eerunnah. Man jau peeteek, kad wiini labbi us spreddiki klausu, un pehz tam, man pahf scho to Deewa wohrdi wajadami, apleezina, ka gan webrâ nehmuhschi, ko es wiinneem flud-dinaju. Tad es wiinus ihpaschi mehdsu pamahzih, lai jel luhdsiht Deewu, bet tas rahdeem nabbaga laudim wiffiwairak eefahkumâ gauschi geuhri nahkafs. Bet mums, kas mehs jau prohtam Deewu luhgt, — kaut gan pee fchi darba arri paschi wehl effam wahji im kuhtri, daudseeris tik kâ behrni wahrdus grahbjam, dohmas mums fajauzahs, prahs schaubjahs un schahdi tahdi murqi un kawelti usnahk, — mums nahkafs, wiinneem palihdscht, to Kungu luhdsiht, ka tas itt ihpaschigi pahf rahdahm nabbaga dwehfelehm apscheploths, kam ja'isschillahs no wezzas paganu tumfibas, un kurrâhm, no grehkeem atgreeschotees, tik weegli ne nahkafs, kâ wisseem teem zilwekeem, kas jau eeksch kristigas draudses dsinnufchi un augufchi; jo schein tof daudsmas turklaht peepalihds, ka wiini tahs swehtas apnehschanas un zerribas warr peeminneht, kas wiinneem jaunâs deenas bija, ka arri z'rikahr Deewa wahrdus irr pasinnufchi un jau ffohlâ daschu labbu swehtu pers'hinu irr mahzjuschees. To wiffu tee nabbaga pagani ne eespehz, kas arri no krijiigeem swehtkeem ne ko ne sinn, bet kurreem weena deena lihds schim bija kâ ohtra. Bet es zerreju: jo wairak kauschu tē salaffisees kristigâ draudse, jo weeglafi buhs teem, kas pehz nahks. Lihds schim wiinneem tautas-brahli gan wehl preeksch azzim naw le'gufchi, neds tohs aiskawejuschi, pee muhsu tizzibas peegreestees, bet ap-paksch sewis jau dajchadi prett wiinneem runna. Turklaht wiinneem brihscham itt sawadas kahrinaschanas usnahk, sewischki teem, kas wehl Kafferôs, un tapehz teem gan wajaga, labbi fahemtees un fargatees. Tâ man arri wezzajs Rewa ne stah-slija, kahdâ kahrinaschanâ winsch pats bija eekrittis; fazzija tâ: Ne fenn winsch kahdâ wakkarâ sawâ zeemâ apmekleja raddinekus; tee likke labbu te'fu Kafferu, labbibas iswahriht par putru un arri wiinam dewe eht, un winsch, ne ko kaunu ne dohmadams, teescham ehde. Bet usreis raddineeki wiffi sahk breefmiqi smeet, un teiz: »Tâ labbiba, ko tu effi ehdis, irr sagta leera. Mehs schodeen gahjam dahrsam garram, kas teem zitteem Kaffereem, teem Zahlekas laudim peederr, un tur stahweja pohds ar labbibu. Bet kad nu ne weens zilweks ne bija klaht, tad nosaagam pohdu lihds ar labbibu, un tew, no schahs labbibos ehdufcham, sinnam, nu dalla pee muhsu faaschanas.« — Wezzajs apleezinaja; ka winsch tik tohti pahf to effoh errojees, ka putru labpraht buhtu iswehmis, un ka wiina firds pahf scho notikkumu palikkuse gauschi neme'riga. Es wiinu pahf to apmeerinaju un wiinam is Deewa wahrdem, prohti: is Pahwita tinas. Korintceem rakstias grahmatas 10tas nodakas, parahdiju, ka, kad mehs tahdas

leelas nesinnâ ehadam, tas mums par grehku ne warroht buht, bet ka wifs schis grehks tik us winna raddineeku galwu kriproht. Es raudsiju winnu arri ar Noasa preeksch-sihmi eepreezinahst un vedrohfschinaht, kas arri weens pats stary netizzeem, besdeewigeem laudim dsihwojis un pastahwejis. Bet winsch tok turklaht ar ween wehl warroht zerreht, ka winna paganu raddi, lai nu gan taggad zeeti un neganti zilweli, tok us preekschu laifam no saweem grehkeem wehl atgreesfchotees.

3schâ August. Schodeen mums gaddijahs leelas behdas; jo muhs atstahje weens wihrs ar feewu un saimi, kas preeksch wairak kâ gadda laika tē atnahje dsihwoht, un taggad aifgabje Poffelt a jaunâ mahzitaja muischâ, fazzidami, es winneem tok ne dohdoht ehst, bet tur winni zerrejoht labbaku usturru atrast; — kaur gan brahlis Poffelt pats winneem jau papreeksch fazzija, lai jel ne dohma, ka winneem tur labbaki buhschoht. Kad winni pehrnaja gaddâ tē atnahje, tad es winneem gan pahr seemu ar pilnahm rohkahm peepalishdseja, zerredams, ka winni pa waffaru sawu lauku apstrahdaschoht, un tad arri ohtrâ seemâ jau no sawas semmes augleem dsihwofchoht. Bet tã ne bija notizzeis wis. Pahr waffaru winni usturrejahs no sawu gohwju un kasu peena un pa tam gulleja labbâ duhschâ us teem dubteem wiff apkahrt, un mums pascheem tai laikâ suhri deesgan bija ja publejahs; un taggad, kad seema atnahje, winni atkal zerreja, ka es winneem no tahs labbibas dohschoht, ko es par leelu naudun no tablenes biju fadabbujis. Bet es nu gan ne atsinnu, ka tã man peenahfotees darriht; un zil man maifes bija preeksch isdallifchonas, to es tik tahdeem laudim dewu, kas teescham tikfuschî strahda, un kam preeksch saweem semmes darbeem, ko tee jau paschâ seemâ eefahl, spehka un tadeht sinnoms arri usturra wajaga. Nu un scheem labbeem strahdneekem scho gadd' lauks mas ko bija isdewis, tapeh; gan nahzahs, winneem, teem glehweem, masaku palihgu pasneegt. Bet jo wairak man firdi ehd, ka pee scheem laudim, kas muhs atstahje, trihs feewas peederr, ko zitrâ walsti zits kristigs mahzitajs bija peenehmis pee Deewa galda, un kas tã patt arri tē bija peelastas. Bet weena es jau papreeksch biju leedstis, pee fwehta waffarina nahkt, jo winna pahr aston mehnescheem ne bija bijuse basnizâ, un arri abbahm zittahm drihs tã patt buhtu notizzeis; jo winnas mannahm pamahzifchanahm ne gribbeja paklausihst. Pahr to es nu gan esmu preezigs, ka tahdi irr noht, kas ar sawu dsihwofchanu daudstreif teem jaunpeegreesteem zilwekem dewe apgrehziibu, un tohs skubbinaja sawâ stary wazahrt, woi tad tahda ta tizziba effoht, ko winni peenehmuschî. Man nu gan bija winneem ar skaidreem wahrdeem fazzihst, ka muhsu tizziba ne effoht tahda, bet ka tam zilwekam, kas muhsu tizzibu peeneem, buhs arri usneemt jaunu dsihwofchanu, un ka ikkatram nahkabs, Deewu ne tik ar mutti ween gohdaht; un to winneem fazzihst man jo wairak tapeh; peenahzahs, ka weena no schahm seewahm bija drihsstejusees teikt: zil ilgi winna ap-paksch kristigeem mahztajeem dsihwojoht, tamehr winna peh; Deewa wahrdeem turrotees; bet kad winna atkal kahdu reisi nahfoht Rafferôs, tad atkal dsihwojoht peh; scho kauschu tizzibas. — Lai nu man gan arri parihst, ka schis nelabs raugs no muhsu widdus irr ismehtis, jo winni wehl par pabeigu ar wiffadeem melleem, ar libbelehîm un leelischanahm tē muhsu firdis apbehdinaja; tatschu to behrnu deht man gauschî schehl, kas

winneem peederr un kas tadeht arri muhsu ftoflu ir atstahjuschi. Bet Deews mums wiñnu weeta irr subtijs zittu wiñru, kas lihd's ar sawu saimi pa to starpu arri jau tē atnahze dsihwoht. —

Wehl par pabeigu tē eelischu zittas sinnas pah'r to, kà mums tē ahriigi f'lahjajs un kà fewischki ar muhsu nammu buhweschanu eet. Mums, kà sch'eer, nu jo deenas jo labbaki f'lahjajs, kamehr brahlis Schmit't irr atfuh'tihts un man irr palizzis tahds beedris, kahdu few jau ilgi, bet lihd's schim welfi, esmu isluhd'sees, proht: kas man fewischki eefsch wiffahm ahriigahm buh'schanahm ar sinnu un uszihtibu peepalhd's. Winna nahfohts darbs buhs, ka wiñsch mums jaunas mohjas usbuhwehs, jo tahs wezzas, kaut gan mums deefgan leelas publes ar wiñnu uftaisfichanu bija, kamehr ween bija labbas, kamehr mums labbakas ne bija, un tatschu muhs ne spehje fargah't no falnas un flapjuma. — Un ka tok tik stipras un zeetas mahjas schiini semmē wai jagoh't, to jau ikkats zilweks fah't atsiht, kas tik pahri gaddu tē jau dsihwojis un ko nu kaulu fah'pes ar ween mohja. Tahdas fah'pes mums wiffseem tē driht uskriht, un zittus no mums jau irr wedduschas tuwu pee mirschanas. Bet arri bes tam tee nammi, kas wehl taggad stahw, un arween pamafitim ja-isslahpa, buhtu driht no jauna ja-usbuhwe, jo tee no faspaiditas semmes ween irr uftaisfiti, un tã nu gan ilgi ne warr pastahweht, kad weh'sch un leetus ar warru prett wiñnu muh'reem zihnijahs. Es tē arri jau pee akminu nammeem esmu redsejis, ka schahs semmes breefmigi wehji to kalki norahwe no feenahm, un tã patt tee arri muhsu jumteem bes mitteschanas padarra f'lahdi. Tã mums pagahjuschã Zuhni-mehneschã tahda weh'tra bija, kas akminus d'sinne prett lohgeem un schohs fadausija, garrus dehtus angsti sweede gaisã, no muhsu brahta Lange jauna namma driht wiffu juntu norahwe, no brahta Poffel'ta namma arri teefcham labbu teefu pazehtle un eemette sehtã, un muhs tē eefsch muhsu mahjahm eetinne tik beesos puttekids, ka tee pehz tam gulleja pirfsta beesumã us wiffahm leetahm istabã, un meh's zauru deenu ne eefpehjam kaut ko, ned's eefsch mahjahm, ned's ah'rã, strahdaht. Tã patt flikti mums f'lahjajs lectus-laikã. Leetu paschu un tahs flapjas fahjas un drehbes, ko zaur to dabbu, gan wehl warreru panest, bet muhsu nammi paleek turflah't tik flapji, ka kad rihtõs tahdu drehbes gabhalu nemm rohtã, kas par nakti istabã us f'rehflu irr gullejis, tas rohkahm tik flap'sch rahdahs, irr kã buhtu miglã gullejis. Pah'r schahs semmes falnu es tik to gribbu fazzih't, ka es labbat' wrenu seemu eefsch Ciropas, ne kã eefsch Ahfrikas panestiu. Ar wahrdeem to jau ne warram issfazzih't, kã fchee auksti wehji falnu eedsenn meefãs. Mums Wah'ssemme naw lihd'siga leeta. Tã ir pats gais muhs atgah'dina, ka meh's tē sweschã semmē effam. Bet mums jau ne reeb's, to labbi apdohmah't un lihd's ar Ahbraãmu, Isaãku un Zehkahu apleezinah't, ka meh's zella-wihri un sweschineeki tē wirs semmes effam. Lihd's ar winneem lai meflejam labbaku rehwa-semmiti, proht: to debbesigu, un lai kas mums irr par frohni un par preeku, kad lihd's ar mums dauds atpestiti is teem paganeem eees tanni pils sehtã, fuera'i lab's pamats irr un fuera's buhmelsteris un radditajs pats Deews irr. Kaut jel wiffi tee zilweki, fuerru fird's preezajahs, kad arri pagani fristigai tizzibai peegreeschahs, mums labprah't peepalhd'setu, bes mitteschanas Deewu pecluh'dami preef'sch mums un muhsu mahjelteem! Bet kaut jel wiñni arri fewischki dohwatu us

teem, kas jau muhsu tizzibu peenehme, — ka wiini ar tif tizzigu firde, kã Ahbraãms, ta Kunga swehrifchanu fagaibitu un pazeestu lihds pat gallam. 72.

S i n n e p a g r a u d i n i.

2.

Dauds un daschadas schehlasibas, dahwanas un arri pahmahzifchanas fawã laikã dewe Deems Israëlitereem peedfihwoht, gribbedams, ka tee wiinu jo deenas jo wairak atfihstu un bihtohs. Deeminneet, kristigi laffitaji, kã wiensch term eefahkumã likke klahtees Egipterds, kur gruhtibas teem ne truhke wis, bet kur schas wiinu firdis arri fataifija us nahkamu laiku. Ar schehlasibu tas Kungs wiinus iswedde abrà no ta kalposchanas namma un wiinneem ir tukfnesi parahdija fawu glahbdamu, fargadamu un dewigu rohku. Un kad nu eenahze tai apfohlitã semmẽ, kur peens un meddus tezeje, kã arri tad tas Kungs pahr wiinneem bija nomohdã, zittu reis ar labklahfchanu wiinus mohdinahc us atgreeschanu no grehkeem, zittu reis ar behdahm un zeetumu wiinus pasemmohc un fflubbinahc, tam Wissuugstakam no firde padohtees. Bet kad tee nu arri tad ne klaufija, kad ta dsihwa Deewa Dehls atnahze, kas wiinus, kã wista fawus zahlifchus, gribbeja sakraht appakfch faweem spahrneem, tad tas Kungs likke notikt, ka wiinu pilsehta un semme tikke ispohtita, un wiini paschl pa wissu pasauli isklibde. — Tew nu gan jau buhs sinnami schee stahsti, bet woi tu, laffitajs, gan arri jau nomanniji, ka tee tew labbi warrehs derreht par fpeegeli un mahzibu. Ja tu laikom taggad stahwi seedu laizina, tad luhko, woi tawas jaunã deenas gruhtas deefgan now. Woi tew ne patihk, no ta zeeta Egiptes namma iseet? Woi gattams wehl ne effi, eet zaur to tukfnesi, tif Deewam, fawam Kungam, pakauptees? Woi tur buhfi ar meeru ar to »mannu«? Un kad tu tad tizzigs un paklaufigs buhfi eegahjis tanni semmẽ, kur arri preeksch tew peens un meddus teff, woi tad arri arween labbi fargafees, fwefcheem deewem kalpoht un turpretti paklaufiji no firde tam, kas fuhtrihds teem pasuddufcheem par glahbeju buht, un mihtigi muhs aizina: nahzeet pee mannim schurp, wiffi, kas juhs gruhtfiridigi un behdigi effeet; es jums gribbu atweeglinahc? — »Ak Kungs Jesus!« — tã lai fakka wiffi kristigi — »tu muhs gan aizinajis pee fewi klahc, bet mehã lihds schim tewim tã ne effam neds tizze jufchi, neds klaufijufchi, kã nahkãhs. Deedohd' schehliq un usnemem muhs jo deenas jo wairak par faweem pateizigeem, tizzegeem mahjekteem, kas atfihst, jif dahrgi tu wiinus no pasaulis rohkahm effi atpirzis. Amen. 72.

S a u t a f c h a n a s.

- 23) Kam garrã parahdijahs kurwis ar waffaras augkeem?
- 24) Kas gudri tshetrus eukurus ismette no fawas laiwas, ka wehtra un ftraume fcho ne westu fflahde?
- 25) Kã tee diwi wihri bija wahrda, kas leelu leelu pulku gramatu bija sakrahjufchi?

36.